

DET KONGELIGE MILJØVERNDEPARTEMENT

KONTOR: MYNTGT. 2 - TLF. 11 90 90 - RIKSTELEFONER OG FJERNVALG TLF. (02) 41 90 10
TELEKS 18990 ønv n
POSTADRESSE: POSTBOKS 8013, DEP., OSLO 1

Universitets Oldsaksamling
Fredriksgt. 2

OSLO 1

OLDSAKSAMLINGEN	
J.nr. 000507	22 MRS 82
SAKSB. A.E.C.	ARK.Nr. 871.517

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
919/82 Pl ila/dib

Dato

19 MARS 1982

UTREDNING OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE

./.

Vedlagt oversendes et eksemplar av Fostervollutvalgets utredning om skyte- og øvingsfelt på Ringerike.

Eventuelle merknader bes sendt Miljøverndepartementet innen 14. mai 1982.

Med hilsen

Astrid Bonesmo (e.f.)

Lise Asphaug

Likelydende brev sendes til:
Riksantikvaren, Bygning 18, Akershus festning, Oslo 1.
Universitetets Oldsaksamling, Fredriksgt. 2, Oslo 1.

UTVALGET TIL VURDERING AV
FORSVARETS ØVINGSMULIGHETER
FOSTERVOLLUTVALGET

Bygning nr 40
Oslo mil/Akershus
OSLO 1
Tlf. (02) 40 35 90

Forsvarsdepartementet
Jnr. 017000 10.DES81
Sak nr. 832
Beh. av. St

TS
A

Dato

9. desember 1981

Det kongelige forsvarsdepartement

UTREDNING OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE

I brev av 30/5-79 fikk Utvalget i oppdrag å gi en uttalelse om det foreslåtte skyte- og øvingsfelt.

./.

Vedlagt følger Utvalgets utredning.

Utredningen er enstemmig.

De dokumenter som fulgte oppdraget vil bli returnert i en senere ekspedisjon.

A. J. Fostervoll

Fylkesmann

Formann i Utvalget

UTVALGET TIL VURDERING AV
FORSVARETS ØVINGSMULIGHETER
FOSTERVOLLUTVALGET

Bygning nr 40
Oslo mil/Akershus
OSLO 1
Tlf. (02) 40 35 90

UTREDNING 2 J

RINGERIKE SKYTE- OG ØVINGSFELT

KAP I KRONOLOGISK OVERSIKT OVER BEHANDLING AV
FORSLAG OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE HITTIL

	<u>Side</u>
1. Arbeidet i Due-utvalget	1
2. FO reiser spørsmålet om skytefelt overfor FD	2
3. FODs oppdrag til FBT	3
4. FOD tar saken opp med MD.....	4
5. Forslaget fra FBT om skyte- og øvingsfelt på Ringerike	5
6. Ringerike kommune orienterer grunneierne	6
7. Aksjonskomité, protester.....	6
8. Behandling i lokale regionale instanser	6
8.1. Ringerike kommune	6
8.2. Fylkesmannen i Buskerud	6
8.3. Jevnaker kommune	6
9. Miljøverndepartementet	6

KAP II FORSVARETS BEHOV OG PLANER FOR RINGERIKES SKYTE-
OG ØVINGSFELT

10. Behov for skyte- og øvingsfelt på Ringerike.....	8
11. Omfang og inndeling av feltet	9
12. Eiendomsforhold	10
13. Forsvarets forslag til disponering av området i 3 alternativer	10
14. Forsvarets planer for bruk av Ringerike skyte- og øvingsfelt	11
14.1. Tekniske øvinger	11

	<u>Side</u>
14.2. Taktiske øvinger.....	11
14.3. Skyting.....	11
15. Bruksfrekvens.....	12
16. Veier i feltet.....	13
17. Alternativer til Buttentjern-området.....	13
17.1. Holeia.....	13
17.2. Samsjøen.....	13
 KAP III UTVALGETS ARBEIDE, VURDERINGER OG TILRÅDING	
18. Møter med berørte parter.....	14
19. Ringerike kommunes syn.....	14
19.1. Ringerike kommunes og Utvalgets arbeide med mulige andre alternativer.....	15
20. Buskerud fylkes syn.....	16
21. Utvalgets kommentarer til Buskerud fylke og Ringerike kommunes syn.....	18
21.1. Alternativer.....	18
21.2. Konsekvensanalyser.....	18
21.3. Regionfelt Østlandet.....	18
21.4. Utbyggingsområder.....	18
21.4.1. Ringerike kommune.....	18
21.4.2. Utvalgets syn på Ringerike kommunes forslag til løsning.....	19
21.5. Buskerud fylke.....	20
22. Jevnaker kommunes syn.....	20
23. Utvalgets kommentarer til Jevnaker kommunes syn.....	22
23,1. Støy.....	22
23.2. Tap av fritidsterreng.....	23
23.3. Begrensning av muligheter for å nytte terrenget til utbyggingsformål.....	23
23.4. Bruk av skytebanen for Jevnaker skytterlag.....	23

	<u>Side</u>
24. Oppland fylkes syn og Utvalgets kommentarer	24
25. Protester	24
26. MD skriv referert i pkt 9	25
27. Utvalgets vurdering av behov for skyte- og øvingsfelt på Ringerike	26
28. Utvalgets vurderinger av størrelsen på feltet.	26
28.1. Eggemoen flyplass	27
28.2. Myhre-området	27
28.3. Nærøvingsfeltet	27
28.4. Skytefeltet Buttentjern-området	28
29. Spesielle forhold	28
29.1. Eggemoen flyplass	28
29.2. Naturinteresser	28
29.2.1. Sandforekomster	29
29.2.2. Grunnvann	29
29.2.3. Kultur/fornminner	29
29.2.4. Støyproblemer	29
29.3. Næringsdrift	30
29.3.1. Næringsdrift på flyplassen	30
29.3.2. Skogsdrift	30
29.4. Hyttebebyggelse og fritidsaktivitet ..	31
30. Samarbeid med det sivile samfunn	31

Side

KAP IV KONKLUSJON OG TILRÅDING

31. Konklusjon	31
32. Tilråding	32

Utredningen har 22 utrykte vedlegg.

UTREDNING OM

SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE 2 J

AVGITT DATO 17 AUGUST 1981

I skriv fra FOD av 30/5-79 fikk Utvalget følgende oppdrag:

"Under henvisning til samtaler under møte i departementet oversendes vedlagt innstillingen fra Dueutvalget samt en del korrespondanse og uttalelser fra offentlige organer om forslaget om et skyte- og øvingsfelt på Ringerike.

Departementet ber om at Utvalget på basis av det oversendte materiale foretar en vurdering og gir uttalelse om det foreslåtte skyte- og øvingsfelt.

Vedlegget bes returnert."

KAP I KRONOLOGISK OVERSIKT OVER BEHANDLING AV FORSLAG OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE HITTIL

1. Arbeidet i Dueutvalget

Arbeidet med skytefelt på Ringerike har vært igang i mange år uten at det har ført til praktiske resultater. Avdelingene på Ringerike har benyttet improviserte og kortsiktige løsninger. For å få en helhetsløsning oppnevnte DKØ et utvalg, det såkalte Dueutvalget, som skulle legge fram en plan for å løse den vanskelige situasjon på Ringerike.

Dette utvalg leverte sin første utredning om skytefelt og skytebaner på Ringerike den 4/12-72.

I sin konklusjon sa Dueutvalget:

"Med dette skal behovene være lagt fram og de aktuelle muligheter belyst. Utvalget har ikke funnet det hensiktsmessig å dra ut i terrenget med målebånd og vinkelmål før det er nærmere klarlagt hvilke prosjekter som kan føres fram til et resultat. Før Utvalget kan arbeide videre, må høyere myndigheter med tyngde overfor Forsvarsdepartementet og Forsvarets bygningstjeneste framholde at det er nødvendig å komme i "forhandlingsposisjon" med Ringerike kommune. Når det er nærmere avklart hvilke prosjekter som kan være mulig å realisere, kan det praktiske utredningsarbeide i "marken" starte opp."

Dueutvalget søkte videre avklaring i saken og ga sin andre utredning om skytebaner/felt den 30/11-73.

Denne utredning førte i første omgang ikke til en endelig løsning av skyte- og øvingsfelt på Ringerike da den i de fire alternativer bare løste spørsmålene om skytebane/felt. Behovet for skyte- og øvingsfelt var fortsatt påtrengende.

2. FO reiser spørsmålet om skytefelt overfor FOD

./.

Forsvarets overkommando tok spørsmålet opp igjen i skriv av 2I/6-76 forslag om garnisonsskytefelt for avdelingene på Ringerike (bilag 1) til FOD. I innledning til dette skriv vises til NOU 20/74 pkt 3 der det heter:

"Utvalget mener at Forsvarets avdelinger i prinsippet bør ha et skytefelt (garnisonsfelt) i rimelig nærhet av forlegningsstedet for gjennomføring av de hyppigst forekommende skyteøvinger.

Garnisonsfelt er definert således
(NOU 20/74 pkt 26):

"Garnisonsskytefelt er skytefelt av en slik størrelse, anvendelighet og beliggenhet at en eller flere avdelinger daglig kan utføre sine mest hyppige og vanlige skyteøvinger der. Dette krever at feltet er i nærheten av en eller flere avdelingers forlegningssted eller øvingssted for repetisjons- og Heimevernsavdelinger. Skarp ammunisjon nyttes. Størrelsesorden: vanligvis under 50 km²."

3. FODs oppdrag til Forsvarets bygningstjeneste

I skriv av 29/11-76 skrev FOD til FBT
bl a slik:

"Som det framgår av vedlagte saksdokumenter, har Forsvarets overkommando fremmet forslag om etablering av et skytefelt i Buttentjern-området. Videre foreslås etablert et nærøvingfelt på Eggemoen og i området mellom Eggemoen og Buttentjern, samt at Hvalsmoen i tillegg til siné 150 dekar, gis et nærøvingfelt på 800 dekar (Myre-området).

Overkommandoen prioriterer etableringen av et skytefelt i Buttentjern-området. Forsvars-

departementet er enig i dette. Departementet finner også at en bør ta opp spørsmålet om å få etablert nærøvingfelt mellom Eggemoen og Buttentjern.

En ber Bygningstjenesten i første omgang ta opp spørsmålet om disponering av grunn til et skytefelt og nærøvingfelt i Buttentjernområdet med fylkesmennene i Buskerud og Oppland, Ringesrike og Jevnaker kommuner samt grunneierne. Den videre kontakt med Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet vil skje direkte herfra når saken er mer utredet.

Det bør i denne sammenheng gjøres rede for hvilke alternative løsninger som Due-utvalget har vurdert."

FOD tar saken opp med Miljøverndepartementet

4. Foranlediget av en henvendelse fra Miljøverndepartementet den 5/3-76 hvor bl a spørsmålet om en konsekvensanalyse ble berørt, Uttalte Forsvarsdepartementet i brev av 21/12-77 (bil.2) til MOD bl a:

"Prinsipielt finner dette departement det uriktig å igangsette et så omfattende arbeide som en konsekvensanalyse for et område før det er bragt på det rene om det foreligger planer eller forhold som utelukker at området kan brukes som skyte/øvingsfelt. En anser det derfor nødvendig med en forhåndskontakt med de berørte fylker og kommuner."

5. Forslag fra Forsvarets bygningstjeneste om skyte- og øvingsfelt på Ringerike.

./.

FBT sendte forslaget til Fylkesmannen i Buskerud den 23/5-77. (Bilag 3).

./.

Fylkesmannen i Oppland ble underrettet 5/5-77 og Jevnaker kommune 24/6-77. (Bilag 4).

Forslaget som hadde 3 alternativer innebar:

Alternativ 1

- a. Buttentjern-området på ca 7610 da benyttes som garnisonsskytefelt.
- b. Området mellom Buttentjern-området og Eggemoen ca 3400 da stilles i tillegg til disposisjon for Forsvaret.
- c. Dessuten utlegges Myhre-området, ca 800- 900 da, flystripen med taxibaner og det ubebyggede område av Forsvarets eiendom til øvingsfelt.

Alternativ 2

I dette alternativ tas Myhre-området ut, forøvrig som alternativ 1.

Alternativ 3

I dette alternativ som alternativ 2 minus flystripen, men med forslag om å øke området mellom Eggemoen og Buttentjern med 700 da.

FO anbefaler alternativ 1.

6. Ringerike kommune orienterer grunneierne

Ringerike kommune holdt et orienterende møte om foreliggende planer for grunneiere og andre interesserte den 23/8-77.

Det er dessuten gjennomført flere befaringer i området.

7. Aksjonskomitéprotester

En aksjonskomité under ledelse av E Arnesen har sendt protest mot skyte- og øvingsfelt til Ringerike kommune. Saken har også vært tatt opp av flere i den lokale presse. De viktigste innvendinger er

- at miljøet ødelegges
- at friluftslivet, herunder jakt og fiske blir pålagt restriksjoner
- at næringene blir hindret i å utnytte fremtidige utbyggingsområder
- støy fra skytebanen
- at eksisterende bebyggelse blir genert av virksomheten i feltet.

8. Behandling i lokale regionale instanser

8.1. Ringerike kommune behandlet saken 27/10-77 og meddelte Fylkesmannen i Buskerud sitt syn den 4/11-77. (Bilag 5).

./.

8.2. Fylkesmannen i Buskerud hadde i et notat av 9/11-77 vurdert saken og fastholdt i skriv av 24/4-78 sitt standpunkt av 9/11-77. (Bilag 6).

./.

8.3. Jevnaker kommune sendte den 7/11-77 en særutskrift av kommunestyrets vedtak i denne sak. (Bilag 7).

./.

9. Miljøverndepartementet

Etter et møte med MD i FOD 8/6-78 sendte MD et skriv datert 14/8-78 (bilag 8) til FOD med bl a følgende innhold:

./.

"Det vises til møte i Forsvarsdepartementet 8 juni angående ovennevnte sak, samt brev av 12 juni d å.

.....

For det innholdsmessige i planene forøvrig vil departementet vise til sitt brev av 5 mars 1976. Det vil utover dette være naturlig å forespørre berørte kommuner og eventuelt også fylker om behovet for klarlegging av andre forhold. Fra Forsvarets side er det gitt uttrykk for en interesse i å dele saksbehandlingen da det haster med opprettelsen av et mindre nærøvingfelt. Såvidt departementet har forstått, er det idag ikke øvinger på Eggemoen. Ervervlsen av det området som Forsvaret ønsker makeskiftet vil muliggjøre en bruksmessig endring også av det felt som Forsvaret idag eier.

Departementet vil som tidligere gi uttrykk for det prinsipielle syn at også konsekvensanalyser for sivile og allmene interesser må være utredet og klarlagt før planer om bruksmessige eller arealmessig utvidelse av skytefelt blir forelagt lokale instanser til realitetsbehandling. Før planene om bruk av Eggemoen som nærøvingsområde legges fram for lokale og regionale organer vil departementet be om at følgende forhold blir klarlagt:

1. Mulige alternativer
2. Fordeler og ulemper ved de ulike alternativer
3. Grusresursene i området
4. Kultur og fornminner
5. Konsekvenser for eventuelle grunnvannresurser
6. Støyforhold.

Departementet vil være behjelpelig med avklaring av punktene 3 og 4.

Utover dette bør Ringerike kommune forespørres om eventuelle forhold som kommunen anser vesentlige å få utredet i forbindelse med planene.

Først etter at den lokale og regionale behandling er foretatt på bakgrunn av en allsidig planframstilling vil departementet kunne avgi sin innstilling."

./.

FBT imøtegikk MD i skriv av 14/8-78, (bilag 9) og FBTs imøtegåelse har fått tilslutning fra FO. Så vidt Utvalget er kjent med har ikke MD kommentert FBTs synspunkter.

KAP II FORSVARETS BEHOV OG PLANER FOR RINGERIKES SKYTE- OG ØVINGSFELT

10. Behov for skyte- og øvingsfelt på Ringerike

De avdelinger som idag har sitt standkvarter på Ringerike er:

Ingeniørvåpnets skole- og øvingsavdeling	IVSØ
Ingeniørregimentet	Ing R
Forsvarsdistrikt 6	FDI 6
Heimevernsdistrikt 06	HV 06
Ingeniørvåpnets hovedlager	IVHL
Hærens våpentekniske korps, skole- og øvingsavdeling	HVKSØ

I følge de opplysninger Utvalget har mottatt fra Forsvarets overkommando og fra IVSØ er mangelen på tilfredsstillende skyte- og øvingsområder et vesentlig problem. På Hvalsmoen og på Eggemoen disponeres idag kun ca 1150 da. Flere av de våpen avdelingene er oppsatt med kan det ikke skytes med i området, og kostbare transporter er nødvendige. Det disponeres 2 skoleskytebaner for skyting på 100-300 m. Idag legges det vekt på feltmessig skyting og det er ikke mulighet for slike øvinger på de tilgjengelige baner. Sprengningsøvingene som er en viktig disiplin for Ingeniørvåpnet kan kun i redusert omfang drives på leiet grunn på Holeia. Områdene for bro- og oversetningsøvinger er marginale og tildels på leiet grunn.

11. Omfang og inndeling av feltet

Det foreslåtte felt kan inndeles i:

- a) Myhre-området ca 800 da
- b) Eggemoen flyplass og arealet for garnisonen på Eggemoen ca 2000 da
- c) Området mellom Eggemoen og Buttentjern-området ca 3400 da
- d) Buttentjern-området ca 7300 da

Totalt ca 13500 da.

12. Eiendomsforhold

Av arealet eier Staten ca 2100 da, Hvalsmoen inklusive, resten av området er i privat eie. Arealet er skogbevokst med varierende bonitet.

13. Forsvarets forslag til disponering av området i 3 alternativer (Bilag 3).Alternativ 1 omfatter:

- a) Garnisonsskytefelt i Buttentjernområdet, på ca 7300 da
- b) Nærøvingsfelt på Eggemoen og i området mellom Eggemoen og Buttentjern, på ca 3400 da
- c) Nærøvingsfelt, spesielt for avdelingene på Hvalsmoen,
 - i Myhre-området på ca 800 da
 - på flystripen m/taxibaner og i arealet for garnisonen på Eggemoen, på ca 2000 da.

I alternativ 1 på ialt ca 13500 da er det lagt opp til en løsning som gir avdelingene på Hvalsmoen direkte adgang til nærøvingsfeltet, ved at Myhre-området kommer med. Med bro over Randselven når avdelingene øvingsfeltet på kort tid.

Alternativ 2 omfatter områdene nevnt under alternativ 1 med unntak av Myhre-området på ca 800 da, og utgjør da 12700 da.

Alternativ 3 omfatter områdene nevnt under pkt 1, med unntak av Myhre-området og av flystripen. I stedet for flystripen tillegges et areal på 700 da til området mellom Eggemoen og Buttentjern. Nærøvingsfeltet vil da utgjøre ca 4000 da, og hele alternativ 3 ialt ca 12700 da.

14. Forsvarets planer for bruk av Ringeriket skyte- og øvingsfelt

14.1. Tekniske øvinger

Bro og oversettingsøvinger er tenkt gjennomført fra Hvalsmoen over Randselva til Myhre-området. Maskinførerutdanning, (praktiske arbeider) er tenkt gjennomført på ca 300 m av vestre ende av rullebanen på Eggemoen. Feltarbeider er tenkt gjennomført på Hvalsmoen og på Eggemoen. Sprengningsøvinger på sprengningsfeltet i Buttentjern-området. Sprengning som gir splinter gjennomføres i bunker eller i tunnel.

14.2. Taktiske øvinger

Manøvrering med avdelinger er tenkt gjennomført over hele området.

14.3. Skyting

All skyting med skarp ammunisjon vil bli gjennomført på de skyte-baner som er tenkt anlagt i Buttentjern-området. Det vises her til planløsningen for området. Det skytes kun med småkalibrede våpen. (Bilag 3).

M72 er en liten rakett panserverngranat med kort rekkevidde på 100-150 meter. Nedslagsfeltet er konsentrert og eventuelle blindgjengere kan uskadeliggjøres. Håndgranatbanen anlegges også med et konsentrert nedslagsfelt som gir mulighet for umiddelbar uskadeliggjørelse av blindgjengere.

15. Bruksfrekvens

De militære avdelinger på Ringerike er i det vesentlige skole- og rekruttavdelinger, slik at øvingsområdene må stå til kontinuerlig disposisjon i øvingstiden, d v s fra mandag til og med fredag kl 1600.

I jaktseasonen, i høytider og i ferietider vil området ikke bli benyttet av IVSØ.

Om bruken av skytefeltet har IVSØ uttalt bl a følgende:

"Med grunnlag i någjeldende programmer og erfaringer fra de par siste år mener IVSØ at bruksfrekvensen pr år for de forskjellige baneanlegg blir som følgende:

a. Sprengningsfelt	- ca 50 dager
b. Mg/Mitr bane	- " 40 "
c. M 72-bane	- " 5 "
d. Luftmålbane for 12.7 mm/redusert"	60 "
e. Skoleskytebane	- " 155 "
f. Bane for tabell IX (felt)	- " 60 "
g. Liten målbane	- " 40 "
h. Bane for tabell IX og XVIII (Lag i forsvar)	- " 50 "
i. Håndgranatbane	- " 10 "

Ut fra Due-utvalgets rapporter synes et tillegg på 50% også å ville dekke de øvrige avdelinger på Ringerike når det gjelder bruk av skytefeltet. Dette under forutsetning av at Fleskerud skytebane fortsatt blir disponibel."

16. Veier i feltet

I tillegg til de veier som finnes vil det bli lagt veier frem til standplassene og til sprengningsfeltet. Sikkerhetsinstruksene påbyr at sykebil skal være stasjonert på standplasser ved skyting og sprengning. Bl a av denne grunn er det nødvendig med veier.

17. Alternativer til Buttentjern-området

Forsvaret har ved siden av de forskjellige alternativer i Buttentjern-området vurdert Holeia og Samsjøen.

17.1. Holeia

Holeia, et område på ca 100 da, leies idag som sprengningsfelt, Forsvaret hevder at området ikke egner seg som skytefelt. Det er også lite egnet som sprengningsfelt for skoleavdelinger p g a avstanden fra Hvalsmoen. Transporttid ca 1 time. Transportene blir dyre og tidkrevende, og det må kjøres gjennom Hønefoss. Kravene til garnisonsskytefelt er at de skal ligge innenfor en marsjtid på ca 30 minutter.

17.2. Samsjøen

Samsjø-området ligger nord for Hvalsmoen og er nevnt som et mulig alternativ til Buttentjern. Fra Hvalsmoen til Samsjø-området er det ca 30 km. Herav ca 10 km skogs- bilvei av varierende kvalitet. Det er to muligheter for innkjøring fra Hallingby i Ådalen. Kjøretid for militære transporter 1 3/4 t. Utnyttelsen av området som skytefelt er planlagt av Forsvaret. Kartbilaget vedlegges som bilag 10. Avstanden fra Hvalsmoen til Samsjø-området er større enn det krav som settes til nærøvingsfelt. Nærøvingsfelt, spesielt for skole- avdelinger er en forlengelse av klasserommet og bør derfor ligge så nær som mulig. Tidsfaktoren er avgjørende spesielt i lys av nye arbeidstidsbestemmelser. Transporttiden bør ikke ta bort for mye av disponibel læretid. Lengre transporter er dyrere og tynger de knappe budsjetter.

Det foreliggende alternative forslag om Samsjøen er ment å kunne erstatte forslaget om Buttentjern-området, de øvrige områder på Eggemoen er forutsatt beholdt som tørrtreningsfelt.

KAP III UTVALGETS ARBEIDE, VURDERINGER OG TILRÅDING

18. Møter med berørte parter

Utvalget har hatt møter med berørte fylker og kommuner. Utvalget har dessuten gjennomført 2 møter, 1 på Jevnaker og 1 på Hønefoss hvor interesserte kunne fremlegge sine synspunkter på det foreslåtte skyte- og øvingsfelt på Ringerike. Utvalget har dessuten gjennomført en befaring i området. På møter er Utvalget gjort kjent med de synspunkter som stort sett er gjengitt i den refererte korrespondansen fra fylker og kommuner. Utvalgets formann og sekretær har hatt et møte med ordførerne på Ringerike og på Jevnaker. I tillegg har Utvalgets sekretær/medlem Engesæth hatt 4 møter med ordføreren på Ringerike og 2 møter med ordføreren på Jevnaker.

19. Ringerike kommunes syn

Ringerike kommunes vedtak den 27/10-77: (Bilag 5.)

"Ringerike kommunestyre finner på nåværende tidspunkt ikke å kunne ta endelig standpunkt i saken.

Før saken blir å realitetsbehandle ber kommunestyret om at Forsvaret gjennomfører en konsekvensanalyse som viser både kort-siktige og langsiktige virkninger av en eventuell realisering av planene, og at det utredes alternativer til skytefeltet. En vil også be om at det utredes spørsmål om et sentralt skytefelt for Østlands-område, der avdelingene på Ringerike kan få dekket sine skyteøvinger.

Kommunestyret vil imidlertid allerede nå uttale at Myhre-område - eventuelt med unntak av deler av strandområdene - må holdes utenfor planene. Videre må Eggemoen flyplass sikres for fortsatt bruk til sivile formål."

Kopi av Rådmannens innstilling av 5/10-77 med bilag følger vedlagt. (Bilag 5)..

Det fremgår av dette vedtaket bl a at en konsekvensanalyse er ønskelig og at Myhre-området, bortsett fra deler av strandområdene, holdes utenfor.

Kommunen etterlyser også alternativer, samt utredninger om et sentralt øvingsfelt på Østlandet. Videre forutsetter kommunen at Eggemoen flyplass fortsatt må kunne brukes til sivile formål. Under det møte Utvalget hadde med Ringerike kommune den 27/9-79 understreket kommunen de forannevnte momenter. Spesielt ble spørsmålet om alternativene Holeia og Samsjøen nevnt. Kommunen har i brev av 13/5-80 (bilag 11) pekt på muligheten av å nytte deler av det foreslåtte felt til utbyggingsområde for kommunen, og samtidig gjentas oppfordringen om en seriøs utredning av Holeia og Samsjøen.

19.1. Ringerike kommunes og Utvalgets arbeide med mulige andre alternativer

Ved den direkte kontakt Utvalget hadde med ordføreren på Ringerike ble spørsmålet om en ny lokalisering av sprengningsfeltet, samt en større utnyttelse av Vågård tatt opp. En slik løsning ble tatt opp av ordføreren på Ringerike som sendte et notat til Formannskapet den 17 feb 81 (bilag 12). I dette notat ble det anbefalt at spørsmålet ble videre vurdert. Utvalget tok ideen opp med FO/HÆR som i skriv av 30 mar 81 (bilag 13) gikk i mot en slik løsning under henvisning til at aktiviteten ble spredt og at Hærens krav til nærøvingsfelt ikke ble imøtekommet. Utvalget arbeidet i samråd med Ringerike kommune

videre med utnyttelsen av Vågård og det tilgrensede område mot vest mellom riksvei 68 og kraftlinjen nord for Vågård. Skytefeltkonsulenten utarbeidet en plan i 2 alternativer (bilag 14) for utnyttelse av et område på ca 2 km². Denne planen ville med visse bruksbegrensninger imøtekomme Hærens behov. Planen, alternativ 2, ble fremlagt for Ringerike kommune. Ordføreren underrettet Utvalget om at planen kunne det arbeides videre med hvis skytebanene 2 og 4 ble flyttet lenger mot vest, f eks til Kudalen.

FO/HÆR har vurdert planen, men konkluderer med at den skisserte løsning innebærer for store sikkerhetsmessig og øvingsmessige komplikasjoner. FO/HÆR skriv av 6 jul 81 (bilag 15).

20. Buskerud fylkes syn

Fylkesmannen i Buskerud har i en ekspedisjon av 24/4-78 (bilag 6) fastholdt sitt tidligere standpunkt i notat av 9/11-77.

Dette notat konkluderer med:

"Fylkesmannen vil tilrå at Forsvaret arbeider videre med detaljplanleggingen av skyte- og øvingsfelt lokalisert til Buttentjern - Eggemoen-området på følgende premisser:

1. Myhre-området tas ut av planene.
2. Østre del av Eggemoen flyplass tas ut av planene. Denne delen av flyplassen leies ut til Nor-Fly A/S og Ringerike flyklubb. Ut over disses bruk av flyplassen er det ikke ønskelig med større flyaktivitet.

3. Det må utarbeides en flerbruksplan for området hvor bruk til militære formål og friluftsliv, jakt, fiske og skogbruk vurderes nærmere.

Hensikten med en slik bruksplan er å skape klarest mulig linjer for den fremtidige bruken av området. Bruksplanen sendes fylkesmannen til uttalelse før forslaget til reguleringsplan legges frem til behandling i kommunen.

4. Aktiviteten i skytefeltet bør begrenses til Forsvarets egne aktiviteter. Forsvaret bør vurdere å legge geværskytingen til skytebanen på Vågård, konferer skytterlagets tilbud.

De aktiviteter som skal skje i skytefeltet må komprimeres mest mulig.

Østre og Vestre Buttentjern bør søkes holdt utenfor sikkerhetssonen."

Fylkesmannen sier videre i sin ekspedisjon:

"En forutsetter at saken vil bli behandlet videre av Forsvarets myndigheter i samarbeide med eventuelle berørte departementer med sikte på fremleggelse av endelig forslag til videre behandling i kommunale og fylkeskommunale organer."

21. Utvalgets kommentarer til Buskerud fylkes og Ringerike kommunes syn.

21.1. Alternativer

De alternativer kommunen peker på ligger uhensikts-
messig til som garnisonsfelt. De ligger for langt
borte fra garnisonene. Transporttid og transport-
omkostninger er hovedfaktorer i dette spørsmål.

21.2. Konsekvensanalyser

./.
Firmaet Asplan har utarbeidet en analyse for bruken
av nærøvingsfelt. (Bilag 16).

./.
Likeledes er det utarbeidet teoretiske støykart som
vedlegges. (Bilag 17).

Utvalget har hatt et omfattende materiale som grunn-
lag for sine vurderinger. Det har drøftet saken med
berørte kommuner, fylker og andre interesserte parter.
Utvalget har ikke hatt møte med alle grunneierne
men de var representert ved advokat på møte i Hønefoss.
Utvalget finner at man har fått den nødvendige klar-
legging av hensyn og konsekvenser for å kunne foreta
en samlet samfunnsmessig avveining og anbefaling.

21.3. Regionfelt Østlandet

Spørsmålet om et sentralt hovedøvingsfelt for
Østlandet, såkalt Regionfelt (ca 500 km²) er ennå
ikke tatt opp av Utvalget. Et slikt felt vil ikke
dekke behovet for garnisonsøvingsfelt på Ringe-
rike uten at det blir lokalisert til nærøvingsfelt-
avstand fra Hvalsmoen, og det synes ikke mulig.

21.4. Utbyggingsområder

21.4.1. Ringerike kommune

Eventuell utnyttelse av områdene på Vågårdsmoen
til utbyggingsområder ligger langt frem i tiden.

Ringerike kommune er vertskommune for bl a Hvalsmoen og Eggemoen garnisoner. Det er Utvalgets syn at kommunen, om den ønsker fortsatt garnisoner innen kommunen, må gi disse muligheter for realistiske øvinger. Uten nødvendige øvingsområder må garnisonene lokaliseres på steder der dette er mulig. I denne sammenheng må det også pekes på at den forurensling dette feltet vil forårsake er konsentrert og oversiktlig slik at en eventuell konvertering til annen arealutnyttelse på et senere tidspunkt, vil være mulig.

21.4.2. Utvalgets syn på Ringerike kommunes forslag til løsning

Utvalget har i samråd med kommunen bearbeidet de kompromissløsninger som har vært fremme i forbindelse med en utvidet bruk av Vågård skytebane og tilgrensede områder. Utvalget har konferert med skytefeltkonsulenten om det er mulig å imøtekomme kommunens ønske om å flytte banene 2 og 4 i forslaget, alternativ 2 (bilag 13) lenger mot vest, til Kudalen. Skytefeltkonsulenten mener at dette ikke er mulig, delvis av sikkerhetshensyn og delvis p g a lendet er uoversiktlig. I tillegg kommer spørsmålet om mulig fredning av Sætertjernområdet. Bruk av Sætertjern-området er nødvendig for å få hensiktsmessige baner. Det vises her til notat fra MD, Miljøvernkontoret (bilag 18).

./.

Forsvarets overkommando er også motstander av en løsning med Vågård-området. Det vises til bilag 15. Arealforbruket for dette alternativ er tiltalende ca 2 km², men da både kommunen og Forsvaret har innvendinger lar Utvalget forslaget falle.

Utvalget har festet seg ved Forsvarets forslag til ny lokalisering av sprengningsfeltet. Forslaget peker på at området Svarttjern nord for Vågård-området synes å være egnet. For å imøtekomme Jevnaker kommunes ønske bl a om å slippe sprengningsfeltet så nær bebyggelse vil Utvalget ta opp denne lokalisering som subsidiært forslag.

21.5. Buskerud fylke

Buskerud fylke har gitt uttrykk for sitt syn i brev av 24/4-78 med bilag. Fylkesutvalget har 2/3-78 gjort følgende vedtak: (Bilag 6).

"Garnisonsskytefelt og øvingsfelt for de militære avdelinger på Ringerike bør etableres i Buttentjern-/Eggemo-området. Myhre-området og Eggemoen flyplass tas ut av planene".

22. Jevnaker kommunes syn

I oversiktsskissen for skytefelt prosjektet Buttentjern er utbyggings-planen for Jevnaker inntegnet (Bilag 3). Jevnaker kommune er av sentrale myndigheter henvist til vestre del av kommunen for utvidelser. Dette på grunn av de begrensninger Oslo-Marka setter samt de restriksjoner LD setter for bruk av dyrket mark. Det fremgår av skissen at utbyggingsområdene ligger 1-3 km fra de planlagte skytebaner. Nærmest ligger sprengningsfeltet.

Jevnaker kommune har den 7 nov 77 sendt særutskrift (bilag 7) av kommunestyrets vedtak i denne sak.

Vedtaket lyder:

"På grunnlag av det som går frem av sakens dokumenter, finner således heller ikke formannskapet å kunne gå inn for Forsvarets planer om skyte- og øvingsfelt i disse områdene.

En vil også uttale at Forsvaret burde vite at det vil reise seg en sterk opposisjon med frykt for de miljøforstyrrelser iverksettelse av planene ville ha medført, og således på forhånd ha utredet spørsmålene omkring konsekvensene mye grundigere.

Formannskapet vil også henlede oppmerksomheten på at det fra kommunale organer i Ringerike, er fremmet forslag om at utredningsarbeidene for å løse problemene med skyte- og øvingsfelt føres videre. Jevnaker kommune vil være åpen for samarbeid i disse spørsmål."

./.

Nytt vedtak: Jevnaker kommunestyret 10 feb 81
(bilag 19)

"Jevnaker kommune kan ikke akseptere skyte- og øvingsfelt i Buttentjernområdet. Andre alternativer, deriblant Samsjøenområdet, må vurderes og utredes dersom behovet fortsatt er tilstede. Vedr. andre alternativer må det tas kontakt med alle berørte parter, samt foretas de nødvendige konsekvensanalyser - vedtatt med 5 st. mot 2 st. avgitt for slikt forslag:

Jevnaker formannskap finner å kunne gi sin tilslutning til de foreliggende planer for forsvarets skytefelt/nærøvingsområde i Wågårdsåsen (Buttentjernfeltet). Etter at felt 8 og 9 er tatt ut av planen, vil virksomheten i forholdsvis liten grad berøre kommunen."

Jevnaker kommune berøres meget lite rent arealmessig. Av den grunn ble kommunen sent trukket inn i planleggingen som hadde foregått før dette Utvalg tok opp saken.

På møtet mellom Utvalget og kommunen den 27 sep 79 ble det gitt uttrykk for missnøye med at kommunen så sent var blitt med i planleggingen. Kommunen var bekymret for støyen fra de forskjellige skytebaner i relasjon til den utbygging mot Veståsen som er skissert i de fremtidige utbyggingsplaner. (Det vises her til bilag 3 som viser bebyggelse og planlagt utnyttelse). Støyproblemer måtte undersøkes.

Likeledes pekte kommunens representanter på at terrenget ble sterkt utnyttet idet Buttentjernområdet var et populært fritidsområde. Kommunen har i en særuttalelse datert 25 okt 77, (bilag 7) bekreftet at kommunen vil motsette seg bruken av området til skyte- og øvingsfelt. Dette vedtak er gjort med 16 mot 9 stemmer.

23. Utvalgets kommentarer til Jevnaker kommunes syn

23.1. Støy

Etter anmodning fra Utvalget har Forsvaret vurdert en konsentrering og nærmere begrensning av enkelte skytebaner.

Ved de nye grenser som er trukket opp for feltet er alle installasjoner trukket ut av Jevnaker kommunes areal. Støyen når allikevel frem. Utvalget har anmodet FBT om teoretisk å beregne støyen. De utførte teoretiske beregninger følger vedlagt som bilag nr 17.

Av beregningene fremgår at støyen ved en avstand på 2 km neppe vil overstige 60 db. Den nåværende bebyggelse vil ikke bli sjenert av lyden, etter gjeldende kriterier 60 db. Støyen for den fremtidige bebyggelse i Veståsen bør studeres spesielt. Utvalget anser at det vil være riktig å gjøre praktiske prøver i samarbeide med Jevnaker kommune for å komme frem til nøyaktige tall. Små forskyvninger i plassering av standplasser kan gi forbedrede resultater.

Jevnaker kommune har hatt store betenkeligheter med sprengningsfeltet, og vesentlig knyttet til støy fra dette. Utvalgets oppfatning er at støyen fra sprengningsfeltet vil være sporadisk og vil bestå av enkelte smell, i det vesentlige fra mindre ladninger. Det vises her til Utvalgets subsidiære lokalisering av sprengningsfeltet. Støyen fra

automatvåpen vil etter Utvalgets mening være til større sjenanse hvis den kommer for nær bebyggelsen. Når det gjelder kommunens frykt for støyen fra flyplassen ligger vurderingene av dette spørsmål utenfor det Utvalget skal gi tilråding om..

23.2. Tap av fritidsterreng

Området vest for Jevnaker er et populært fritidsområde. Under bruken av banen vil det selvsagt bli en del bruksbegrensninger i arbeidstiden fra kl 0800 til kl 1600/1700. Men helger, ferietid og høytider vil være uten militær aktivitet.

Totalbegrensning i bruken av selve terrenget vil bare omfatte håndgranatbanen og nedslagsfeltet for M72. Disse områder blir inngjerdet, forøvrig vil terrenget kunne bli brukt som tidligere. Bruk av banen vil bli merket på reglementert vis. Fritids- hus som ligger innenfor en uakseptabel støysone bør flyttes.

Hele Østre Buttentjern kan legges utenom sikkerhetssonen.

23.3. Begrensning av muligheter for å nytte terrenget til utbyggingsformål

Opprettelsen av skytefeltet kan begrense eventuelle fremtidige utbyggingsmuligheter på grunn av de støygrenser som bør etableres på basis av prøver og beregninger. Som nevnt i pkt 21 i Utvalgets kommentarer til Ringerike kommunes uttalelser pekes det igjen på det forhold at skytefeltet ikke vil skape vedvarende forurensning. En konvertering av området til sivil bruk er fullt mulig.

23.4. Bruk av skytebanen for Jevnaker skytterlag

Under de kontakter Utvalget har hatt med Jevnaker kommune har det vært uttrykt ønske om at den militære geværskytebane også ble stillet til disposisjon for Jevnaker skytterlag. Fra Forsvarets

side er det ikke noe til hinder for dette. Jevnaker kommune bør i den anledning være oppmerksom på støy fra skytebanene utenom den militære arbeidstid.

24. Oppland fylkes syn og Utvalgets kommentarer

./.

I brev av 28/9-79 (bilag 20) har Fylkesmannen i Oppland gitt uttrykk for at Jevnaker kommune bør komme med tidligst mulig under utarbeidelse av planen med tanke på en akseptabel løsning av spørsmålet for alle berørte parter. Det blir understreket at kommunen er imot planene.

Utvalget har tatt flere kontakter med Jevnaker kommune under det videre arbeidet. Blant annet har Utvalget etterkommet ønske om et orienteringsmøte for interesserte på Jevnaker.

Utvalget har spesielt drøftet spørsmålet om flytting av M72 banen og sprengningsfeltet med Jevnaker kommune. Utvalget har i denne forbindelse fått forståelsen av at ved å ta bort disse to banene ville motstanden mot feltet bli mindre. Dette spørsmål er behandlet av formannskapet og kulturstyret på Jevnaker den 10 og 11 feb 81. Kopi av vedtakene. (Bilag 19).

./.

25. Protester

Ved siden av de protester som foreligger fra kommunale instanser er det fremmet protester (bilag 21) fra:

./.

- a. Aksjon mot skyte- og øvingsfeltet, datert 27/9-77 og 31/3-81
- b. Viul tresliperi
- c. Advokatfirmaet Bentzen og Roll Mathiesen på vegne av skogeiere
- d. Ringerike skytterlag.

Etter initiativ fra Jevnaker kommune har Utvalget holdt 2 åpne møter for interesserte, der motforestillingene kunne fremføres direkte til Utvalget. Møtet på Jevnaker samler 10-12 interesserte, bl a ordf på Jevnaker og andre kommunale tjenestemenn. Møtet i Hønefoss samlet ca 40 deltakere + ordfører og andre tjenestemenn fra kommunen. Det ble reist noen kritikk mot at møtene ble holdt i arbeidstiden. På de åpne møtene ga representanter fra Forsvarets overkommando oversikt over den aktivitet som er planlagt i de prosjekterte skyte- og øvingsfelt. Motforestillingene som ble fremført er stort sett de samme som er angitt foran, nemlig at etablering av feltet

- a. ødelegger området for fritidssysler
- b. sjenerer bebyggelse i område med støy og annen forurensning
- c. hindrer at området blir benyttet til utbyggingsformål
- d. medfører restriksjoner på næringene i området

Disse spørsmål har Utvalget behandlet i punktene foran.

26. Miljøverndepartementets skriv referert i pkt 9

De spesielle spørsmål som er reist av MD har Utvalget redegjort for i pkt 29 Spesielle forhold. MDs prinsipielle syn er at konsekvensanalysen for det sivile samfunn bør være gjennomført før det foreligger de lokale instanser til realitetsbehandling. Utvalget har fått oversendt den utarbeidede konsekvensanalyse for nærøvingsfeltet fra FOD. Likeledes har Utvalget fått utarbeidet støybilde for Buttentjernområdet. Spørsmålet om alternativene er behandlet foran. Utvalget finner at de foreliggende opplysninger gir et fullt forsvarlig grunnlag for å avgi tilråding i saken.

27. Utvalgets vurdering av behov for skyte- og øvingsfelt på Ringerike

Utvalget har vurdert det behov for skyte- og øvingsfelt på Ringerike som de militære instanser har dokumentert. I sin utredning NOU 20/74 uttaler Utvalget seg i pkt 26 om garnisonsskytefelt. Sitat fra dette pkt er gjengitt under pkt 2 foran.

I NOU 20/74 pkt 101 uttaler Utvalget at for Østlandet trenges 4 garnisonsskytefelt. Forsvaret har i dag slike skytefelt på Heistadmoen og Terningmoen samt et leid felt, Steinsjøfeltet. Ytterligere felt er derfor forutsatt på Østlandet. I tillegg trenger skole- og rekruttavdelingene på Ringerike et område i nær tilknytning til garnisonen for tekniske og taktiske øvinger. Tidsfaktoren i utdanningen er viktig og Utvalget anser at avdelingen her har behov for et nærøvingsfelt og et skytefelt i nær tilknytning til garnisonene på Ringerike og da spesielt for Hvalsmoen. Også på grunn av omkostningene med drift av øvings- felter, er nær tilknytning til en garnison viktig.

28. Utvalgets vurdering av størrelsen på feltet

Forsvaret krav i alternativ 1 består i:

Skytefelt, Buttentjern	7300 da
Nærøvingsfelt	3400 da
Myhre-området	<u>800 da</u>
Ialt	<u><u>11500 da</u></u>
Arealer som disponeres av Forsvaret	<u>2000 da</u>
Totalt	<u>13500 da</u>

Hvis flystripen eller deler av denne avgis til sivil bruk forutsettes at øvingsområdet tillegges 700 da (makeskifte).

Som bilag følger kart med Forsvarets opprinnelige krav (bilag 3).

28.1. Eggemoen flyplass

Spørsmålet om den videre bruk av Eggemoen flyplass vurderes i samarbeide mellom Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Under Utvalgets vurderinger er det tatt hensyn til Ringerike kommunes ønske om å beholde flyplassen for småflytrafikk. En slik løsning vil kunne innebære at 300 - 400 meter av rullebanens vestre ende muligens kan benyttes til maskinfører-utdanning. Utvalget forutsetter at et område for maskinførerutdanningen skaffes tilveie enten ved bruk av rullebanen eller ved makeskifte av flystripen eller deler av denne, slik det foreligger forslag om.

Utvalget anser at den endelige løsning av spørsmålet om bruken av flyplassen ikke må forsinke løsningen av et skyte- og øvingsfelt på Ringerike.

28.2. Myhre-området

Myhre-området omfatter 800 - 900 da. Dette området anses av kommunen som et landbruk- og utbyggingsområde som ikke kan avgis. Det gjøres her unntak for strandområdene som anses uegnet til disse formål. Bro-øvinger og oversetnings-øvinger krever at Forsvaret også må disponere arealer på høyre bredd av Randselven. Utvalget anser at Forsvaret kan klare seg med en mindre del av området på høyre bredd langs elven, samt at en veitilknytning til områdene på Eggemoen kan etableres (totalt ca 150 da). Disse arealer bør aronderes slik at de minst mulig berører landbruksinteressene i området.

28.3. Nærøvingsfeltet

Uten makeskifte er dette område anslått til 3400 da. Tillegges 700 da ved makeskifte av flyplassen utgjør området 4100 da. Utvalget kommer tilbake til en vurdering av størrelsen av dette nærøvingsfeltet.

28.4. Skytefeltet Buttentjern-området

Under sine drøftelser om størrelsen av skytefeltet henvendte Utvalget seg til FO med anmodning om å foreta en revurdering av planene for de enkelte skytebaner med tanke på arealbesparelser.

Etter ny rekognosering har Utvalget fått en endret plassering av skytebanene og sprengningsfeltet. Den nye løsning består i at sikkerhetssonen gjøres felles for enkelte standplasser samt at sprengningsfeltet legges lenger mot syd og delvis inn på nærøvingsområdet. (Bilag 22).

Den nye løsning innebærer at Buttentjern-området reduseres med ca 2000 da. En del av reduksjonen går utover nærøvingsfeltet (ca 500 da), resten en reduksjon av det totale areal. En stor del av arealet for skytefeltet er sikkerhetssoner, bare på de områder som på bilaget er mørkt farget vil det normalt falle prosjektiler, de lyse sektorer er sikkerhetssoner hvor skudd bare kan forekomme ved uhell. Reduksjon av nærøvingsfeltet kan aksepteres da sikkerhetssonen her kan benyttes til øvinger når sprengning ikke pågår. Hvis en ved Buttentjern ikke følger kommunegrensen kan sikkerhetssonen legges slik at det vesentligste av tjernet kommer utenfor det farlige område.

29. Spesielle forhold

29.1. Eggemoen flyplass

Bruken av Eggemoen flyplass vil bli behandlet spesielt under et samarbeide mellom FOD og SD. Da dette antas å ta tid finner utvalget å ville gi sin tilråding uten at dette spørsmål er avklaret, idet de løsninger som er antydnet kan aksepteres av Forsvaret.

29.2. Naturinteresser

29.2.1. Sandforekomster

I det foreslåtte nærøvingsområdet finnes det sandforekomster som kan utnyttes. Fra Forsvarets side er det i den sammenheng uttalt at nærøvingene kan drives både før og etter at eventuelle sandressurser utnyttes.

29.2.2. Grunnvann

Spørsmålet om grunnvann har vært forelagt NGU av MD. Etter de opplysninger Utvalget har fått har grunnvannsressursene liten interesse. Forurensning av grunnvann fra slike skytefelt (metallforurensning) har vist liten økning.

29.2.3. Kultur/fornminner

Kjente fornminner er registrert på det økonomiske kartverk. Fornminner eller kulturområder kan fredes uten at feltets øvingsverdi forringes.

29.2.4. Støyproblemer

Utvalget har bedt FBT om å beregne støyen fra skytebanene og sprengningsfeltet. Støyberegninger følger vedlagt (bilag 17).

Etter disse beregninger skulle den nåværende bebyggelse ikke sjeneres av støyen. Både Jevnaker og Ringerike kommuner hevder at fremtidig bebyggelse kan komme så nær skytebanen at støyen kan virke sjenerende. På vedlagte kart Bilag nr 22 har Utvalget tegnet inn utbyggingsområder som muligens kan bli benyttet i senere planperioder d v s etter år 2000. Skytebanen blir bare brukt i arbeidstiden og ikke i helgen eller ferie. Kveldsskyting vil bare foregå rent sporadisk og ikke etter kl 2400.

Virksomhet på lørdag - mandag kan komme på tale om de sivile skytterlag nytter seg av tilbudet fra militære side om å nytte skytebanen for geværskyting.

Som tidligere nevnt er det bare M72 banen og håndgranatbanen som kan gi blindgjengere. Nedslagsområdene for disse våpen er så konsentrerte at blindgjengere kan oppspores og uskadeliggjøres. Buttentjernområdet kan derfor konverteres til sivil bruk når som helst, om dette anses hensiktsmessig.

29.3. Næringsdrift

29.3.1. Næringsdrift på flyplassen

Før SD og FOD har utredet spørsmålet om bruken av Eggemoen flyplass er det vanskelig å forutse omfanget av flyaktivitet og verkstedvirksomhet. Hvis GA trafikk (ikke rutegående flyaktivitet) legges til Eggemoen som avlastning av småflyaktivitet på Fornebu, antar Utvalget at det blir et visst vedlikehold, ekspedisjon og flyaktivitet. Forsvaret har uttalt at denne virksomhet ikke vil hindre bruken av området til øvingsfelt. Støyproblemer fra fly-virksomhet vil heller ikke utelukke områdets bruk til militære øvinger.

29.3.2. Skogsdrift

Boniteten i øvingsfeltet er meget varierende og går fra høy til lav. Det er mye verdifull skog som i det vesentligste vil kunne drives. Øvinger og skogsdrift kan koordineres gjennom opprettelse av et skytefelt-råd. Forsvarets arealer drives idag av Statens skoger. Boniteten i skytefeltet Buttentjern er stort sett middels eller lav. Utnyttelse av virket i dette området er mer problematisk i det det kan forekomme prosjektiler i virket som reduserer eller vanskeliggjør bruken av tømmeret. Forsvaret må her erverve arealet til eie eller betale erstatning for verdiforringelse av virket.

29.4. Hyttebebyggelse og fritidsaktivitet

Det finnes en del fritidsbebyggelse i Buttetjern-området og nærliggende terreng. I selve området er det 4 hytter. Hytter i sikkerhetssonen må flyttes. Ved bruk av skytebanene blir terrenget til hyttebeboerne og andre som har fritidsbskjeftigelse i området innskrenket.

Terrenget kan imidlertid benyttes når banene ikke er i bruk (etter arbeidstid, ved ukeslutt, i høytider, i ferier m v). Omkostninger ved eventuell erverv eller flytting av hytter må bæres av Forsvaret.

Forsvaret vil merke de enkelte baner. Når banene er i bruk vil de bli merket på reglementert vis og bruk vil bli kunngjort i den lokale presse.

30. Samarbeid med det sivile samfunn

Det er viktig at det etableres et råd for driften av et militært skyte- og øvingsfelt.

Dette råd bør ha minst 1 møte pr år der de militære instanser bli a gir en oversikt over øvingsopplegget for det kommende år.

Sivile medlemmer oppnevnes av fylkesmennene. Rådet bør ikke være for stort, men må ha representanter for næringsinteresser, friluft- og kommunale interesser. Sj for IVSØ som er største bruker bør være formann i rådet. Omkostninger med møter utredes av Forsvaret.

KAP IV KONKLUSJON OG TILRÅDING

31. Konklusjon

Etter å ha gjennomgått sakens dokumenter og etter å ha holdt møter med de impliserte parter er det Utvalgets syn:

1. Avdelingene på Ringerike mangler hensiktsmessige skyte- og øvingsområder.

2. Det er urasjonelt og kostbart for avdelinger på Ringerike å reise lange veier for å gjennomføre effektive øvinger. Spesielt for skoleavdelinger og repavdelinger er tidsfaktoren av avgjørende betydning. Praktiske øvinger legges inn i skolens timeplaner og det er derfor viktig at øvings-områdene legges i nær tilknytting til garnisonene.
3. Effektive øvinger trenger plass. Det forslag som foreligger som revidert alternativ 1 bør legges til grunn for løsning av skyte- og øvingsområder på Ringerike. Ved avgrensning av området tas det, så langt det er mulig, hensyn til private næringsinteresser.
4. Skyte- og øvingsfeltet vil i en viss grad endre det sivile bruksmønster av området spesielt når det gjelder fritidssysler. Skogsdriften vil kunne fortsette uten særlige vansker i samråd med den militære bruker. Arealene inntil skytefeltet vil bli mindre attraktive til boliger. Utvalget mener at områder med militære garnisoner må akseptere den belastning det er å avgi nødvendige øvingsarealer.
5. Forsvaret erverver området enten ved kjøp av stedseværende rettigheter eller ved kjøp av grunn i de tilfeller grunneierne ønsker å selge.
6. Hvis ikke skyte- og øvingsproblemet kan løses tilfredsstillende og varig bør det vurderes om garnisonene bør flyttes til andre områder der det finnes effektive øvingsfelter. Ringerike-området er sterkt presset på lengre sikt. Det vises her til utbyggingsplaner og arbeidene med lov om Oslo-Marka. På lengre sikt kan det være vanskelig for Forsvaret å drive realistiske øvinger i dette området.

32. Tilråding

Ringerike skyte- og øvingsfelt etableres i henhold til Forsvarets alternativ 1 med følgende endringer:

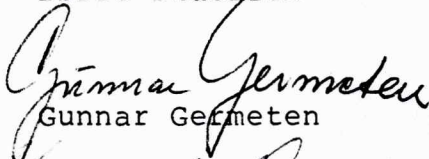
- a. Av Myhre-området erverves arealer som har forholdsviss liten jordbruksverdi, men som er nødvendig for at effektive oversetnings- og broøvinger kan gjennomføres. Dessuten må det kunne etableres en veiforbindelse slik at avdelinger fra Hvalsmoen kan nå øvingsfeltene på Eggemoen gjennom Myhre-området. Totalt ca 150 da.
- b. 400 m av flystripens søndre del beholdes i alternativet. Resten av flyplassen makeskiftes med andre arealer på Eggemoen.
De foreliggende makeskifteforslag synes hensiktsmessig.
- c. Buttentjern-området, redusert forslag, samt området mellom dette området og Forsvarets arealer på Eggemoen erverves ved leie eller kjøp, ialt ca 9300 da. Eventuell annen plassering av sprengningsfeltet kan medføre endring i arealbehovet. Subsidiært kan sprengningsfeltet lokaliseres til Svarttjern med 1 km² sikkerhetssone.
- d. Bruksplan for området utarbeides i samråd med berørte kommuner og slik at bruken konsentreres mest mulig.
- e. Et råd for skyte- og øvingsfeltet opprettes. Medlemmer av dette råd oppnevnes av Fylkesmennene og Forsvaret. Rådet bør sammensettes slik at en helsevurdering, når det gjelder driften, kan gjennomføres.
- f. Ringerike skyte- og øvingsfelt bør opprettes straks og uten å avvente framtidig bruk av Eggemoen flyplass.
- g. Hvis hele flyplassen skal benyttes til flytrafikk må maskinførerskolen anvises øvingsplass andre steder på Eggemoen eller i Myhre-området

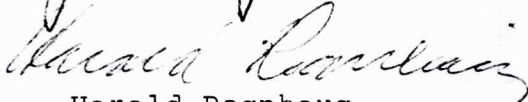
Oslo, den 30 november 1981

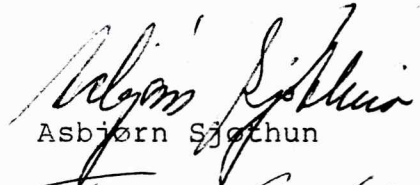

Alv Jakob Fostervoll
Formann

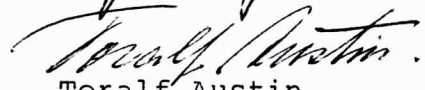

Ange Bartnes

Børre Skaslien

Gunnar Germeten

Harald Rognhaug

Asbjørn Sjøthun

Toralf Austin

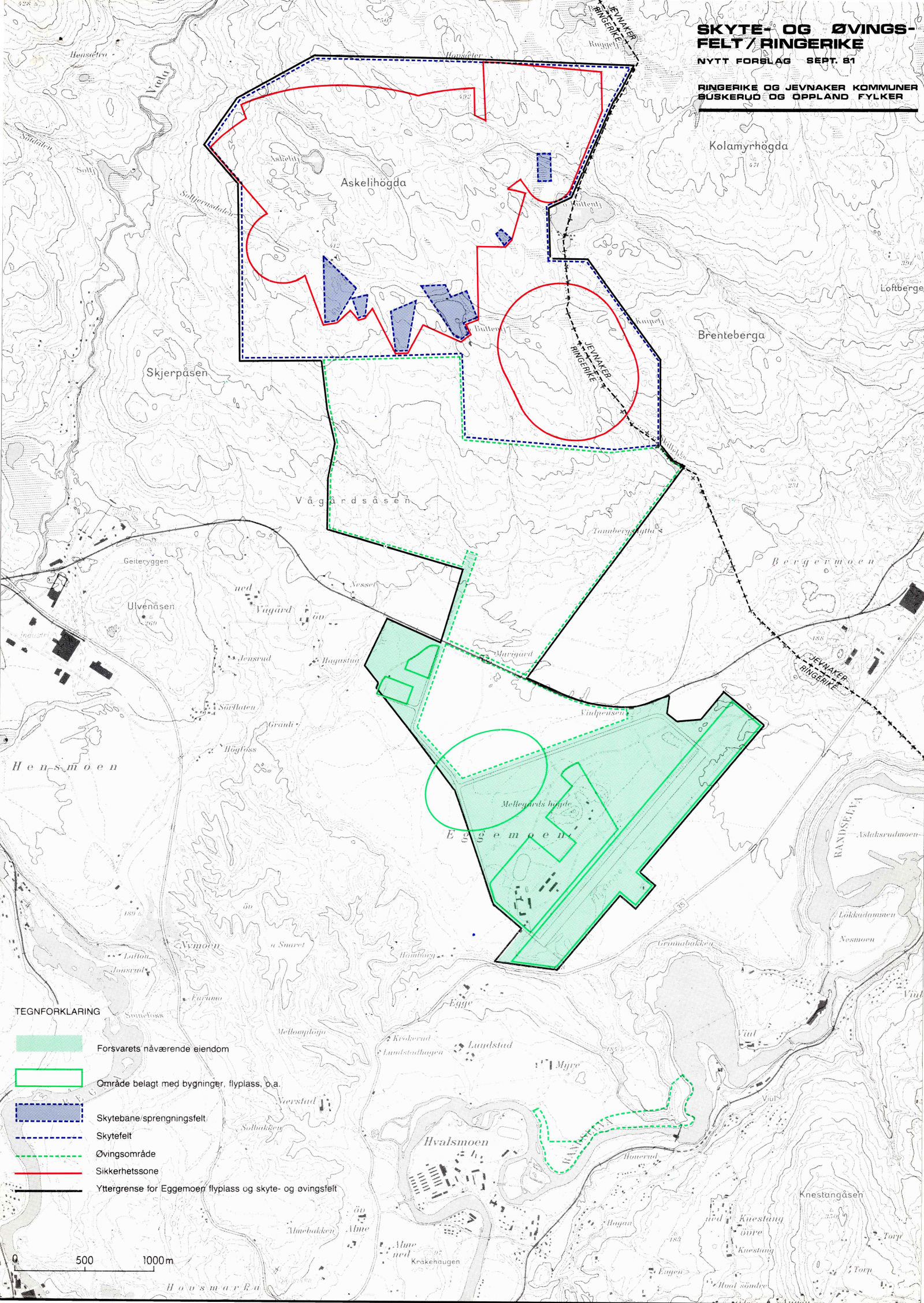

Eyvind B Schibbye

J S Engesæth
Medlem/Sekretær

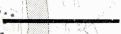

SKYTE- OG ØVINGS- FELT / RINGERIKE

NYTT FORSLAG SEPT. 61

RINGERIKE OG JEVNAKER KOMMUNER
BUSKERUD OG OPPLAND FYLKER

TEGNFORKLARING

- Forsvarets nåværende eiendom
- Område belagt med bygninger, flyplass, o.a.
- Skytebane/sprengningsfelt
- Skytefelt
- Øvingsområde
- Sikkerhetssone
- Yttergrense for Egemoen flyplass og skyte- og øvingsfelt

0 500 1000m

Fylkeskonservator Geir Helgen,
Drammens Museum,
3000 Drammen.

30. mars 1982
Jnr. 507/82 AEC/CH

UTREDNING OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE.

Universitetets Oldsaksamling har fått tilsendt Fostervoldutvalgets utredning om skyte- og øvningsfelt på Ringerike fra Miljøverndepartementet med spørsmål om Oldsaksamlingen har merknader til planene. Da vi er kjent med at Fylkeskonservatoren vil foreta en befaring i området på Riksantikvarens vegne tør vi be om at Fylkeskonservatoren samtidig ivaretar Oldsaksamlingens interesser i området, selv om vi har liten tro på at det foreligger fornminner bør det ubetinget foretas en befaring.

Beste hilsen

Arne Emil Christensen

DET KONGELIGE MILJØVERNDEPARTEMENT

KONTOR: MYNTGT. 2 - TLF. 11 90 90 - RIKSTELEFONER OG FJERNVALG TLF. (02) 41 90 10
TELEKS 18990 env n
POSTADRESSE: POSTBOKS 8013, DEP., OSLO 1

Universitetets Oldsaksamling
Fredriksgt. 2

OSLO 1

OLDSAKSAMLINGEN	
J.nr. 001225	05 JULI 82
SAKSB. A.E.C.	ARK.Nr: 871.517

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
919/82 P1 ila/cbd

Dato

5 JULI 1982

UTREDNING OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE

Vi viser til vårt brev av 19. mars 1982 og tillater oss å minne om saken.

Med hilsen

Lise Asphaug
Lise Asphaug (e.f.)

Likelydende brev:
Riksantikvaren
Universitetets Oldsaksamling

OLDSAKSAMLINGEN	
J.nr. 001293	20. JULI 82
SAKSB. A. E. C.	ARK. NR. 871.517

SKYTE- OG ØVINGSFELT / RINGERIKE

Viser til utredning fra utvalget til vurdering av forsvarets øvingsmuligheter som er oversendt hit med anmodning om uttalelse.

Fylkeskonservatoren har fått oversendt flyfotografier av det aktuelle området og utvalgte områder er besiktiget i marken. Det gjelder særlig ved vannene hvor det kunne være mistanke om forhistoriske bosetningsspor. Jeg viser ellers til konferanse med major Torstein Svensgård, IVSØ den 7. juli.

Det kan konstateres at der innenfor øvingsområdet ikke er registrert verneverdige objekter av noe slag. En har vært spesielt oppmerksom på fangstminner og eventuelle spor etter forhistorisk bosetning uten at sikre spor kan påvises i terrenget. Der finnes i området en rekke myrer og vann som er i ferd med å gro igjen. En kan ikke se bort fra at her kan komme for dagen ting av interesse, men som nevnt er intet i dag synlig.

Fra antikvarisk side er det derfor ingen grunn til å reise innvendinger mot det foreslåtte øvingsfelt. En må imidlertid ta det forbehold at her kan komme for dagen funn som krever nærmere undersøkelse.

Drammen den 11. juli 1982

John Halger

Kopi, med de tilsendte flyfotografier til fylkesmannen i Buskerud v/fylkesreguleringsarkitekt Jan Rasmussen.

Universitetets Oldsaksamling,

Riksantikvaren

Ingeniørvesenets Skole og Øvingsavdeling, Hvalsøen

Det kongelige Miljøverndepartement,
Myntgaten 2,
Postboks 8013, Dep.,
Oslo 1.

den 22. juli, 1982.
Jnr. 1225/82 AEC/mh

UTREDNING OM SKYTE- OG ØVINGSFELT PÅ RINGERIKE.
Deres brev av 5. juli 1982, ref. 919/82 Plila/cbd.

Da Universitetets Oldsaksamling var kjent med at fylkeskonser-
vator i Buskerud, Geir Helgen ville foreta befaringer av skyte-
feltet på Riksantikvarens vegne, har vi ikke foretatt egen under-
søkelse i området. Vi slutter oss til fylkeskonservatorens kon-
klusjoner i rapport av 11. juni 1982, hvorav kopi vedlegges.

Beste hilsen

Arne Emil Christensen
førstekonservator